Verslag Back to the Future: K Buurt

Datum: 27.1.2023
Aanwezig:

K-Buurt Bewoners:
5.1, 2, e
5.1, 2, e
5.1, 2, e

Stadsdeel Zuid-Oost Ambtenaren:
5.1, 2, e
5.1, 2, e
5.1, 2, e

Public Mediation Medewerkers:
5.1, 2, e e
5.1, 2, e e
5.1, 2, e

Het traject gaat van de Stuurgroep van de gemeente en Hart voor de Kbuurt gaat een andere fase in. De leden van de Stuurgroep hebben aangegeven dat het belangrijk is om met elkaar de kaders te bewaken (meebepalen). Hoe krijgt dit vorm in een volgende fase? Wat komt er allemaal op de groep af? Waar zit de behoefte in de buurt? Hoe zorgen we voor capaciteitsontwikkeling in de buurt? Wat hebben de verschillende betrokkenen nodig? Deze en andere vragen liggen nu voor en zijn belangrijk om met elkaar en een aantal sleutelfiguren verder uit te diepen.

Op 27 januari heeft de stuurgroep met elkaar gekeken naar het vervolg van de samenwerking. Hiervoor is de zogenaamde ‘Back to the future’ methodiek ingezet. De methodiek is geschikt in situaties waarbij partijen een gezamenlijk proces aangaan, waarvan de contouren nog niet geheel duidelijk zijn, maar waarbij het duidelijk is dat betrokkenen in hoge mate afhankelijk zijn van elkaar voor de te behalen gewenste resultaten.

De betrokkenen hebben samen gereflecteerd op de belangrijkste lessen uit het verleden en hebben die doorvertaald naar de toekomst. Aan de hand van een aantal vragen ontstond een beeld over wat (niet) werkt en hoe de samenwerking in de toekomst vorm kan krijgen. Veel van dat beeld bleek gedeeld te zijn, maar het viel ook op dat de perspectieven ook nog wel uiteenliepen. In dit verslag geven we dat aan.

Vraag 1: Stel dat het nu januari 2028 is, en jullie terugkijken op een succesvolle samenwerking. Wat zouden jullie dan vooral hebben bereikt?

Bewoners:

We zijn vooral trots op de dingen die we hebben bereikt voor jongeren. Het is toch geweldig dat we nu jongerenhuisvesting hebben in het midden van de K-buurt? En dat zónder flexcontracten. Ook talentontwikkeling vonden we heel belangrijk, zodat we jongeren meer kunnen bieden dan alleen een woning. Dat OBA NEXT nu hier zit is geweldig. En dat is het niet het enige dat nieuw is. We hebben nu ook Untold een plek kunnen bieden voor hun producties. En, we hebben de K-buurt echt in de markt gezet als conferentieoord. We zijn druk bezig met de organisatie van de “city of the future” conferentie, waar we mensen uit 150 landen verwachten, hier in de Bijlmer. Vroeger kwamen mensen bij de gemeente nog wel eens met het voorstel om mensen uit Boston in te vliegen om ons te komen vertellen over de mooie dingen die ze daar hebben gedaan. Niks tegen die mooie dingen, maar nu vliegen wij mensen in uit Boston, omdat ze graag hier komen kijken. De buurt is er ook echt fraaier op geworden. We hebben eindelijk een echt plein! Waar ook echt mensen op af komen. Vroeger was het zogenaamde plein meestal leeg, terwijl er verderop mannen aan het barbecueën waren onder de metro. De buurtplinten hebben we helemaal met lokale ondernemers kunnen realiseren. Een paar jaar geleden hoorde je nog vaak dat een buurt pas af is als je er latte met havermelk kunt komen drinken. Nou, dat kan hier ook, maar wél bij een lokale zaak in plaats van bij de Starbucks. Het Ghanese winkeltje dat er altijd al zat, heeft gewoon kunnen blijven. Dat voelt als een belangrijke symbolische overwinning. Kraaiennest is in feite het tweede regionale centrum van Zuid-Oost geworden. Dan staat er eigenlijk nog maar een dingetje op onze verlanglijst, namelijk dat de volgende minister-president een vrouw uit Zuid-Oost gaat worden. En daar wordt hard aan gewerkt.

Ambtenaren:

Wij zijn zeker ook heel blij met wat er is bereikt. Natuurlijk zijn veel van de woningen nog in aanbouw, maar de contouren staan. Het is prachtig om te zien dat het plein nu al leeft inderdaad, en dat je er nu ook lekkere koffie kunt drinken. Wat voor ons ook heel belangrijk is, is dat de moskee en de kerk zulke goede buren zijn geworden. Als ik even kijk naar hoe we hier gekomen zijn, dan ben ik er vooral trots op dat we de buurtwensen ‘organiseerbaar’ hebben gemaakt, om het maar even oneerbiedig te zeggen. Ik heb echt het idee dat de gemeente ruimte heeft gemaakt voor maatwerk. Dat hebben we samen ook echt wel bevochten de afgelopen jaren. Wat misschien nog wel het allerbelangrijks is, is dat de buurt zich nog altijd herkent in hoe het geworden is. Dat hebben we ook echt als doel voor ogen gehad, en dat blijven we ook meten.

Reflectie

Om te beginnen zit er duidelijk overlap in deze toekomstbeelden. Er is duidelijk een gedeelde wens om waarden te creëren voor de wijk en voor de gemeenschap die er woont. Aan de bewonerskant zien we de focus op levendigheid, op specifieke groepen (jongeren, lokale ondernemers) en voorzieningen (OBA Next, Untold, Ghanees winkeltje) en op de reputatie van de wijk (internationale conferentie, mensen ‘invliegen uit Boston’). Er spreekt trots uit. Aan de kant van de gemeente zien we de wensen van goed nabuurschap (moskee, kerk) en van een wijk waarin de gemeenschap zich herkent.

Wel blijkt uit de formulering een verschil in perspectief tussen de twee geledingen in de stuurgroep. Het is duidelijk dat de delegatie vanuit Hart voor de Kbuurt spreekt vanuit het perspectief van de gemeenschap, terwijl de betrokken ambtenaren proberen een proces in te richten dat die gemeenschap ten goede zou moeten komen. Uit de linker kolom spreekt het gevoel te 'durven dromen', en uit de rechter ook het gevoel van verwachtingenmanagement. Het perspectief van de gemeente ligt veel meer bij het proces dan bij de uitkomst. De gemeente is op zoek naar afspraken om tot goede procesregie te komen. Het gaat om 'organiseerbaarheid', om een zoektocht naar ruimte voor maatwerk, maar ook om meetbaarheid van resultaten.

Het idee van maatwerk wordt misschien ook net verschillend ingevuld. Voor bewoners betekent dat misschien iets als: het benadrukken van de zaken die de K-buurt uniek maken, ook om te zorgen dat de stad divers blijft. Voor betrokken ambtenaren zit maatwerk misschien wel meer in de zoektocht naar de ruimte in procedures.

Vraag 2: Welke zaken hebben in het verleden de samenwerking bemoeilijkt (links), en uiteindelijk vergemakkelijkt (rechts)?

Bemoeilijkt:

- Moeilijk om relaties op te bouwen door gebrek aan continuïteit

Ambtenaren en politici komen en gaan: 'een ambtenaar is een passant in het leven van een bewoner'.

- Wijkreputatie

Het gevoel over de Bijlmer is heel lang geweest: 'het is niks, en het wordt niet wat'. Daar hebben ambtenaren en bewoners tegen moeten opboksen. Binnen de gemeente leefde toch altijd het gevoel dat je in Zuid-Oost op je hoede moest zijn. Als je daar als ambtenaar een klus kreeg, dan hoorde je steevast: 'maak je borst maar nat!' Je kunt je voorstellen dat dat geen goede basis is voor een samenwerking tussen het stadsdeel en de buurt.

- Wantrouwen over en weer

Cliëntisme was heel sterk in de buurt. Het beeld was altijd dat de mensen die iets bereikten dat alleen konden door hun connecties met ambtenaren en in de politiek. De Bijlmer werd beschouwd als PvdA bolwerk. Het gevoel was dat alles werd via die partij georganiseerd. Dat voelde als verdeel en heers. De erfenis van dat idee heb je volgens de stuurgroep nog heel lang kunnen voelen. Daardoor wantrouwden bewoners de gemeente, en andersom. Ambtenaren liepen steeds rond met de

Vergemakkelijkt:

- Buiten de gebaande paden

De relatie begon te verbetern toen de K-buurt als ontwikkelbuurt werd uitgeroepen. Dat liep via ongebruikelijke kanalen. Hart voor de K-buurt had goede relaties binnen de gemeenteraad. Ook hielp het voor Hart voor de K-buurt dat De Key – in plaats van de gemeente – een ruimte beschikbaar stelde.

- Empowerment

Het idee bij bewoners was dat je echt een systeemverandering aan het bewerkstelligen bent. Voor bewoners zelf leverde dat ook belangrijke lessen op: ze moesten ook leren dat het mogelijk is om dingen te bereiken met collectieve acties.

- Serieus nemen van het perspectief van de buurt

In de gesprekken in het jaar na participatiestaking kreeg de gemeente een ander perspectief op wat Hart voor de K-buurt probeerde te doen. De ambtelijk opdrachtgever zei toen eigenlijk: 'oh, jullie willen ook gewoon een betere buurt!' Toen leek ineens het kwartje te vallen dat ambtenaren en bewoners een gezamenlijk doel hadden. Dat vertaalde zich in de gedachte om samen dingen te gaan doen, en niet te blijven hangen in procedures. Voor bewoners gaat het er alleen om dat de doelen worden behaald, een goed proces is minder van belang.

vraag: ‘kunnen we bewoners wel die rol geven?’ En zelf gingen ze ook de wijk niet in.

De stuurgroep heeft geprobeerd om buurtwaarden centraal te blijven stellen, dus om te bouwen op de krachten en ambities die al leven in de wijk. En dus niet om net zo te worden als oud-West. Het was, en is heel belangrijk dat de oude gemeenschap niet gekaapt wordt door allerlei nieuwe ontwikkelingen die niet aansluiten op hoe ze het zelf zien. Dat sluit aan bij het ontwerpprincipe ‘last mile first’: beginnen bij de mensen die het niet zo breed hebben. De rijken volgen vanzelf wel.

Reflectie

Deze lessen uit het verleden hebben we opgemaakt uit de tijdlijn die in de sessie is opgesteld. We presenteren hem hier niet als tijdlijn, omdat hij niet volledig is. In plaats daarvan hebben we een paar meer algemene lessen gedestilleerd uit de zaken die zijn besproken. We hebben hier geprobeerd om een les over ‘hobbel’ in de samenwerking af te zetten tegen iets dat hielp om de samenwerking weer vlot te trekken. Het was opvallend dat er werd gezegd dat relaties werden bemoeilijkt doordat ambtenaren en politici steeds van plek wisselden, én dat er sprake was van wantrouwen. In dat opzicht is het niet verbazingwekkend dat bewoners dan proberen om
zaken via andere kanalen gedaan te krijgen. Verder was het duidelijke dat de slechte reputatie van de Bijlmer voor een negatieve spiraal zorgde. In het gesprek kwam duidelijk naar voren dat de gemeenschap op een gegeven moment ‘empowerment’ ervoer, en dat het stigma verdween. Het kwam minder sterk naar voren dat je ook voor ambtenaren zou kunnen spreken van
‘empowerment’. Als het stigma van het wonen en werken in de Bijlmer wegzakt, zal dat naar verwachting de mogelijkheden tot een productieve samenwerking vergroten. Iets soortgelijks zou je kunnen zeggen voor het geconstateerde wantrouwen over en weer. In het gesprek was veel aandacht voor het serieus nemen van het perspectief van bewoners. Even goed lijkt het belangrijk om aandacht te besteden aan waardering voor het perspectief van de ambtenaren met wie wordt samengewerkt.

Waaraan nog zou moeten worden gewerkt:

1. Door elkaars bril leren kijken

De gemeente heeft volgens bewoners het sociale weefsel niet op dezelfde manier in beeld als mensen die in de K-buurt wonen. Ambtenaren weten misschien wel dat er een Ghanees winkeltje zit, maar weten niet welke waarden daarachter schuilgaan. De vraag zou moeten zijn: hoe kunnen we dat soort hele specifieke plekken met elkaar gaan begrijpen? Hart voor de K-buurt stelde bijvoorbeeld voor om een hele stapel foto’s van de wijk samen door te nemen. Ambtenaren vonden dat op zich heel waardevol, maar liepen er tegelijk tegenaan dat ze niet genoeg capaciteit hadden om dat op zich in te laten werken. Dat hebben vraagt dus nog om een soort organisatievorm die voor beide partijen werkt.

Ook kwam vanuit ambtenaren een vraag aan bewoners om door hun bril te proberen te kijken. Concreet was de uitnodiging om samen de regelingen van de gemeente te gaan doorlichten die voor belemmeringen zorgden. Dat zou bijvoorbeeld kunnen gaan over aanbestedingsregels, door te gaan kijken hoe die in je voordeel kunnen gaan werken als je aanbestedingen goed voorbereid.

2. Onderling begrip

Het afstemmen van de taal waarin er wordt gesproken is ook een aandachtspunt. Zo kwam naar voren dat het goed zou zijn om op te houden over ‘tijdelijke inrichting’ te praten, bijvoorbeeld van het plein. Dat zou een stap kunnen zijn naar een veel meer organistisch en adaptief veranderingsproces

Ook kwam het voorstel naar voren om bij elke bijeenkomst van de stuurgroep ‘de klokken gelijk te zetten’. Concreet betekent dat, dat elk overleg wordt begonnen met de vraag: ‘hebben we elkaar de vorige keer goed begrepen?’

3. De rest van de stad meenemen

De ambitie werd uitgesproken om de wijk stad-breed te gaan ontwikkelen, om zo ook het unieke van de Bijlmer naar buiten uit te dragen.

Vraag 3: *Welke concrete punten moeten de komende maanden worden opgepakt volgens bewoners en ambtenaren?*

Bewoners:

- Afstemmen vooruitgetrokken kavels Rochdale

De bewoners spraken de wens uit om bij de gesprekken over de vooruitgetrokken kavels van Rochdale meteen de samenwerking op te zoeken. Het bleek dat ambtenaren een ander beeld hadden dat bewoners over de informatie die over dat proces gedeeld zou worden. Samenwerking binnen de stuurgroep hoeft niet te betekenen dat we samen gingen onderhandelen, maar wel dat we steeds voeling hielden en relevante informatie met elkaar deelden. Dit vergt nog verdere afstemming.

- Wijkontwikkelmaatschappij

Bewoners spraken ook de wens uit om alvast samen na te denken over de vraag hoe de samenwerking eruit zou moeten zien als het stedenbouwkundig plan eenmaal vastgesteld is. Ze opperden het idee van een ‘wijkontwikkelmaatschappij’: een gremium met allerlei stakeholders, van woningcorporaties tot de Rabobank. Hart voor de K-buurt ziet voor zichzelf de rol van een soort opleidingsinstituut weggelegd, om de talentontwikkeling in de wijk verder te brengen. Dit is een punt om over door te praten.

Ambtenaren:

- Investeringsbesluit

Het instellingsbesluit moet al in het voorjaar van 2023 klaar zijn, wat met hard doorwerken haalbaar zou moeten zijn. De uitwerking daarvoor moet heel concreet zijn, met een prijskaartje erbij en een strik erom. Daarvoor zou een aparte sessie van de stuurgroep moeten worden georganiseerd.

- Veegactie

Ten slotte is het voor bewoners belangrijk om de veegactie te organiseren waar Hart voor de K-buurt al een tijdje om vraagt. Dat zou volgens bewoneers helpen om het sociale weefsel waarover ze het hadden beter in kaart te brengen.

Reflectie

Deze lijst is zeker niet volledig, onder meer doordat er net te weinig tijd was om het gedegen te bespreken. Toch is het nuttig om goed te kijken naar de punten die bewoners en ambtenaren naar voren brengen. Dit sluit namelijk aan op de twee perspectieven die we ook terugzagen in de toekomstbeelden die we eerder bespraken. Bewoners denken duidelijk vanuit het perspectief van de gemeenschap (‘wijkontwikkelmaatschappij’, opleidingsinstituut, ‘sociaal weefsel’), wat een gerichtheid op ‘doen’ met zich meebrengt (inspelen op ‘vooruitgeschoven kavels’). Voor ambtenaren is het besluitvormingsproces een belangrijk kader (‘investeringsbesluit’). Met het oog op de toekomst is het belangrijk om goed bewust te zijn van die uiteenlopende perspectieven, en om op basis daarvan samen na te denken over de kritieke momenten die de komende tijd aandacht nodig hebben.